

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 347.97/99

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.1>

Куліков О. П.,
аспірант
Академії адвокатури України

**ДЕЩО З ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРАВОСУДДЯ
У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: ЧАСТИНА ПЕРША**

Анотація. Проблеми незадовільної якості українського правосуддя тривалий час лишалися предметом дискусій для представників політичних, наукових та експертних кіл. Чимала кількість вдалих і невдалих спроб та підходів із реформування судової системи була зроблена від моменту здобуття Україною незалежності. На жаль, навіть хвиля прогресивних конституційних змін та нововведень, що відбулися у 2016 році у законодавстві з питань діяльності суддів, не завершили побудову ефективної, прозорої та відповідальної судової системи. Цей стан зумовлює проведення подальших досліджень, які у тому числі передбачають вивчення зарубіжного досвіду, як інструменту, що допоможе сформуванню набір практичних кроків, здатних істотно удосконалити існуючу систему правосуддя.

У статті досліджуються питання, пов'язані з вивченням досвіду оцінювання системи правосуддя в країнах Європи. В якості основного джерела отримання інформації використано звіт Консультативної ради європейських суддів, сформований у 2008 році на основі анкетного опитування країн-членів Ради Європи. Не дивлячись на те, що з моменту проведення анкетування минуло чимало часу, даний звіт лишається одним з найбільш цікавих, на думку автора, інформаційних матеріалів, підготовлених міжнародними інституціями, де послідовно аналізуються питання оцінки якості системи правосуддя в європейських країнах. Він розкриває деякі фундаментальні поняття, розуміння і врахування яких є необхідним для формування вдалої системи правосуддя в Україні.

В цій роботі вивчається європейський досвід оцінювання системи правосуддя групи країн, в яких на момент дослідження не існувало законодавчо визначеної процедури оцінки якості правосуддя, окрім як через механізми перегляду судових рішень в рамках апеляційних і касаційних оскаржень. Зокрема, до цієї групи увійшли Великобританія, Франція, Німеччина та деякі прибалтійські країни. В той же час, низка кроків, які в них реалізовувалися з метою збору інформації щодо результатів роботи судових органів, на думку автора, були свідченням того, що в країнах існує усвідомлення необхідності розвитку більш досконаліших механізмів оцінки роботи судових органів та запровадження «розгорнутого» статистичного аналізу. Так, оцінювання роботи судів проводилося в форматах громадських оцінювань, у вигляді зборів статистичних даних судами вищих інстанцій, у змішаних форматах громадськості та представників апаратів судів тощо. Серед показників, які вивчалися в контексті оцінювань були показники якості судових рішень (як основного критерію оцінки якості правосуддя), своєчасності судового розгляду, ефективності організації судового процесу, задоволеності учасників процесу тощо.

Дана робота є початком серії аналітичних статей, в яких досліджуватимуться питання оцінки якості правосуддя в європейських країнах на основі звіту Консультативної ради європейських суддів. В наступних статтях розглядатимуться країни, де існують законодавчо закріплені механізми оцінювання правосуддя.

Ключові слова: оцінювання суддів, Консультативна рада європейських суддів, ефективність здійснення правосуддя, досвід європейських країн, формування корпусу суддів.

Kulikiv O. P. Some of the historical experience of judicial quality assessment in European countries: part one

Abstract. The problems of the unsatisfactory quality of Ukrainian justice remained the subject of discussions for representatives of political, scientific and expert circles for a long time. A considerable number of successful and unsuccessful attempts and approaches to reform the judicial system have been made since Ukraine gained independence. Unfortunately, even the wave of progressive constitutional changes and innovations that took place in 2016 in the legislation on the activities of judges did not complete the construction of an effective, transparent and responsible judicial system. This situation dictates the conduct of further research,

which includes the study of foreign experience as a tool that will help to form a set of practical steps capable of significantly improving the existing justice system.

The article examines issues related to the study of the experience of evaluating the justice system in European countries. The report of the Consultative Council of European Judges, formed in 2008 on the basis of a questionnaire survey of the member states of the Council of Europe, was used as the main source of information. Despite the fact that a lot of time has passed since the survey was conducted, this report remains one of the most interesting, in the opinion of the author, informational materials prepared by international institutions, which consistently analyze the issues of assessing the quality of the justice system in European countries. It reveals some fundamental concepts, the understanding and consideration of which is necessary for the formation of a successful justice system in Ukraine.

This work studies the European experience of evaluating the justice system of a group of countries in which, at the time of its creation, there was no legally defined procedure for evaluating the quality of justice, except through mechanisms for reviewing court decisions within the framework of appeals and cassation appeals. In particular, this group includes Great Britain, France, Germany and some Baltic countries. At the same time, a number of steps implemented in them to collect information on the results of the work of judicial bodies, in the opinion of the author, were evidence that countries are aware of the need to develop more sophisticated mechanisms for evaluating the work of judicial bodies and the introduction of "detailed" statistical analysis. Thus, evaluation of the work of the courts was carried out in the formats of public evaluations, in the form of statistical data collection by the courts of higher instances, in mixed formats of the public and representatives of the courts, etc. Among the indicators studied in the context of evaluations were indicators of the quality of court decisions (as the main criterion for assessing the quality of justice), timeliness of the trial, efficiency of the organization of the trial, satisfaction of the trial participants, etc.

This work is the beginning of a series of analytical articles that will examine the issues of assessing the quality of justice in European countries based on the report of the Advisory Council of European Judges. In the following articles, countries where there are legally established mechanisms for evaluating justice will be considered.

Key words: *evaluation of judges, Advisory Council of European Judges, efficiency of administration of justice, experience of European countries, formation of the corps of judges.*

Питання щодо шляхів підвищення ефективності діяльності державних органів завжди викликало високий інтерес у фахових колах експертів та науковців, які досліджували проблематику функціонування державної влади. Поряд з проблемними питаннями діяльності інституцій законодавчої та виконавчої гілок влади підвищену зацікавленість викликала робота представників судової влади [1–3]. Питання щодо її ефективності, компетентності та професійності її складу, незмінно перебували серед актуальних викликів порядку денного аналітичних досліджень [4]. Підвищений інтерес до судової гілки влади був зрозумілим і природнім, адже саме на судові органи покладалося завдання щодо збереження гармонії та рівноваги у суспільстві та суспільних відносинах. Рівноваги – яка постійно відчуває зазіхання щодо її порушення. В контексті аналізу переліку найбільш актуальних проблем функціонування судової влади (серед яких виділялися недостатність фінансового забезпечення, низька забезпеченість приміщеннями, брак сучасного обладнання тощо) в Україні розглядалися

також і питання, пов'язані з необхідністю підвищення «змістовної частини» якості правосуддя, покращення результатів діяльності судових інституцій за рахунок якісних рішень. Невід'ємною умовою для початку покращення того чи іншого аспекту судової діяльності визнавалися процедури оцінювання, як перший обов'язковий етап оцінки поточного стану речей. Зокрема, такі процедури як оцінювання результатів діяльності суддів, показники ефективності роботи апаратів судів, та якості судових рішень.

Різні аспекти питань, пов'язаних з оцінюванням судової системи, вивчалися у працях таких вітчизняних науковців як: О.З. Хотинська-Нор, В.С. Бігун, С.В. Прилуцький [5–7]. В той же час, вченими і дослідниками Л.М. Москвич та Р.О. Куйбідою проводилися ґрунтовні дослідження досвіду оцінювання роботи судів в контексті міжнародної практики [8–9]. Наразі підхід, який передбачає вивчення та запозичення європейського досвіду, лишається не менш дієвим інструментом ніж розроблення власних оригінальних рішень. Адже адаптація та гармонізація вітчизняного

законодавства з європейськими стандартами вже понад десятиліття лишаються домінуючими трендами у розвитку вітчизняного законодавства. Цією причиною пояснюється той інтерес, який виявляє автор, досліджуючи відповідні документи (рішення, звіти, акти, висновки) європейських інституцій, навіть якщо вони склалися у відносно далекому минулому.

Одним, з найбільш детальних і системних досліджень, які стосувалися аналізу стану правосуддя європейських країн, було дослідження проведене Консультативною радою європейських суддів (КРЕС) (Consultative Council of European Judges (CCEJ)) на початку 2008 року. Його метою було проведення аналізу практик країн Європи, що використовувалися для визначення якості системи правосуддя (system of evaluation of quality of justice) та оцінювання діяльності судових органів [10].

В рамках згаданого дослідження КРЕС були опитані (в анкетній формі) представники делегацій з 39 європейських країн, що входили до складу Ради Європи (Австрія, Албанія, Бельгія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Грузія, Німеччина, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Італія, Латвія, Ліхтенштейн, Литва, Люксембург, Мальта, Молдова, Монако, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Словацька Республіка, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, «колишня югославська республіка Македонія», Туреччина, Україна, Об'єднане Королівство Великої Британії) та представники Японії, як країни-спостерігача при Раді Європи [10].

У фінальному звіті КРЕС було відмічено, що в цих країнах існує велика кількість різноманітних підходів до оцінювання діяльності судів та поліпшення якості судових рішень. При цьому процедури оцінювання ефективності правосуддя (судової влади) залежали від конкретних традицій кожної правової системи. Тим не менш, усі держави однаковою мірою прагнули покращувати умови, за яких судді повинні були ухвалювати рішення [10].

Процедура опитування країн передбачала надання відповідей на 17 запитань, що стосувалися інституційних, організаційних, про-

цедурних та інших аспектів оцінювання діяльності судових органів, у т.ч. таких аспектів як організація судових процедур та аналіз якості судових рішень[10].

Враховуючи те, що кращі європейські практики оцінювання якості правосуддя можуть і на сьогоднішній день бути спроектовані на українські реалії та здатні покращити систему вітчизняного правосуддя, автор статті пропонує ознайомитися зі змістом анкетних запитань.

Отже, анкета складалася з двох частин. Перша частина стосувалася питань, пов'язаних з процедурою підготовки судових рішень, і містила одинадцять запитань щодо процедур підготовки судових рішень та доступу до цих рішень. Друга частина анкети містила шість питань, які дозволяли визначити чи існують в країнах системи оцінювання якості правосуддя, та які здебільшого зосереджувалися на оцінці якості судових рішень як основного показника ефективності правосуддя [10].

З огляду на те, що у даній роботі дослідницький інтерес більше спрямований на питання визначення ефективності судових рішень, нами будуть проаналізовані питання та відповіді другої частини анкети КРЕС (з 12 по 17 питання анкети). Вони були сформульовані наступним чином:

1) Чи діє у вашій країні система оцінки якості правосуддя?

2) Чи включає ця оцінка еволюцію якості судових рішень?

3) Якщо ваша країна оцінює якість судових рішень за допомогою певної системи, чи можете ви вказати: правову основу; визначити агентства, які відповідають за цей процес; параметри, які оцінюються; методи оцінки кожного параметра?

4) Які переваги та недоліки обговорюються у вашій країні? Переваги. Недоліки?

5) На думку судової влади у вашій країні, який чинник може допомогти покращити якість рішень?

6) Чи діє у вашій країні система оцінки якості кожної з наведеної нижче сфер: професійна діяльність поліції, професійна діяльність органів прокуратури, професійна діяльність юристів, виконання судових рішень,

ефективність міністерства юстиції загалом, якість законодавства? [10].

Цікаво відмітити, що на перше запитання чимала кількість країн зауважила, що не мала законодавчих механізмів оцінювання якості правосуддя на момент опитування.

Серед країн, які заперечували існування в їх законодавстві механізмів оцінювання якості правосуддя були зокрема Литва, Латвія, Естонія, Великобританія, Франція, Німеччина та деякі інші країни.

Так, у відповідях Литви, Латвії та Естонії зазначалося, що ці країни не мали окремого законодавчого інструментарію для проведення оцінювання роботи судів і в більшій мірі вони розраховували на ефективність застосування юридичного механізму апеляційних оскаржень та інституту касаційної скарги [11–13]. В рамках цих двох процедур, на думку представників опитаних країн, повинен був відбуватися перегляд і контроль за якістю судових рішень.

В той же час, думку автора дослідження, оцінювати якість судового рішення лише в порядку апеляційного та касаційного оскарження, як основний засіб оцінювання якості правосуддя є не зовсім правильним підходом. Дійсно, оцінити змістовну (юридичну) частину судового рішення можуть виключно суди вищих інстанцій. Однак, аналізуючи питання щодо відповідності судового рішення вимогам законодавства та правильності використання норм нормативно-правових актів, рішення судів вищих інстанцій не дають оцінку таким питанням як: рівень організації судового розгляду, своєчасність судового розгляду, етичність поведінки суддів в судовому засіданні, логічність судового рішення, послідовність використаних аргументів, доступність та зрозумілість викладення матеріалу в судовому рішенні тощо. В окремих частинах ці складові можуть дати характеристику якості судового рішення. Наприклад, оцінюючи логічність судового рішення послідовність використаних аргументів, доступність матеріалу тощо, ми робимо висновок про його якість. В той же час, лише у всій сукупності якісних та кількісних показників роботи судової системи можливо оцінити якість правосуддя в цілому. І аналіз таких аспектів судового розгляду як

своєчасність, етичність поведінки суддів, прозорість судових процедур тощо може бути проведений в рамках інших процедур, ніж апеляційний чи касаційний перегляд. І, безумовно, що такий додатковий аналіз оцінювання судових рішень та діяльності суддів потрібний, якщо в широкому сенсі вести розмову про оцінювання правосуддя.

У свою чергу, у вище згаданих країнах, окрім оцінювання судових рішень в рамках процедур оскарження, використовувалися й інші методики збору інформації про діяльність судових органів, які також можна вважати прийомами оцінювання діяльності суддів в більш широкому сенсі.

Так, делегацією Литви зазначалося, що у випадках, коли суддя мав намір продовжити суддівську кар'єру на більш високих посадах, в рамках його оцінювання враховувалися висновки судів вищої інстанції (які розглядали апеляційні скарги) щодо судових рішень такого кандидата. В рамках оцінювання претендентів на більш високі суддівські посади також враховувалася інформація про якість та основні причини зміни чи скасування судових рішень. Висновки судів вищої інстанції повинні були включати думку всіх суддів (або окремої палати вищого суду), що брали участь у перегляді судового рішення. У подальшому висновки судів вищої інстанції передавалися відбірковій комісії, яка здійснювала відбір найкращих кандидатів для підвищення по службі [11]. Таким чином, додаткове оцінювання професійних якостей суддів (як складової якості правосуддя) проводилося в рамках процедур добору суддів.

У Латвії використовувався інший підхід. Так, для збору та обліку інформації про судові рішення використовувалися інформаційні автоматизовані системи. Зокрема, всі дані щодо розгляду справ заносилися в автоматизований інформаційний програмний комплекс – Судову інформаційну систему (СІС). З використанням даних СІС можна було проаналізувати окремі аспекти ефективності правосуддя. Отримані результати представляли в більшій мірі загальні статистичні дані про роботу судів, а ніж аналітичну інформацію, яка могла б бути використана для «точкового» покращення діяльності судів

та суддів. Поза тим, найближчими планами Міністерства юстиції Латвії передбачалося здійснення збору інформації про результати діяльності, пов'язаної з розглядом справ, що вже більше стосувалося питання оцінювання ефективності правосуддя та результативності персональної діяльності суддів, як окремих суб'єктів правосуддя. Зокрема, передбачалося, що збиратиметься інформація про усі судові рішення, які скасовувалися або змінювалися у судах вищої інстанції та про показники стабільності роботи судів [13].

Підвищений інтерес автора статті викликало вивчення досвіду країн, які традиційно відносилися до групи так званих «політичних лідерів» Європейського Союзу. Мова йдеться про Францію, Великобританію (на той час ця країна ще входила до складу ЄС – процедура виходу «Брекзїт» відбулася у 2020 році) та Німеччину. Виявляється, що у цих країнах на час проведення опитування також не існувало окремих законодавчих процедур оцінювання якості правосуддя та якості судових рішень (окрім апеляційних процедур).

Зокрема, делегація Франції у своїх відповідях зазначила, що в країні не існує конкретної системи оцінювання якості судових рішень через складність визначення критеріїв її оцінки, а також через ризик щодо підірвання незалежності суддів, що міг бути безпосереднім наслідком контролю за цими рішеннями [14]. Поза цим, у Франції відсутність вищезгаданих процедур до певної міри компенсувалася активною діяльністю Національної школи магістратури (L'École nationale de la magistrature (ENM)), яка в рамках своїх статутних повноважень забезпечувала підготовку суддів не лише під час вступу на суддівську посаду, але й протягом усієї суддівської кар'єри [14]. За рахунок проведення тренінгів, знайомства з актуальними змінами до законодавства, судовою практикою, тестування тощо підвищувалася впевненість у належному професіоналізмі працівників Феміди.

Важливу роль у Франції в контексті вирішення завдання щодо покращення якості судових рішень відігравав Касаційний суд Франції. Це досягалося за рахунок:

- розповсюдження методологічних листів та рішень, що були прийняті Касаційним судом;

- доведення інформації до магістратів апеляційних судів та трибуналів з питань складання проектів рішень та помилок у формулюваннях, що виникли під час розгляду касаційних скарг;

- поширення через інтернет рішень усіх апеляційних судів для гармонізації судової практики з юридичних так практичних питань [14].

Серед факторів поліпшення якості судових рішень зокрема і правосуддя в цілому представниками країни були названі:

- проведення навчання (яке надає судді знання про техніку складання судових рішень і надає йому юридичні, соціологічні, економічні та інші елементи оцінки, необхідні для оцінки переданих йому спорів);

- поширення прецедентного права (з метою забезпечення рівності громадян перед судами, незалежно від географічної юрисдикції, в якій розглядається спір);

- проведення діалогу між суддями (між суддями касаційної інстанції та суддями першої інстанції) для забезпечення кращого застосування норм права;

- обмін досвіду з партнерами судової установи (зокрема адвокатами, адже якість судових рішень у судових справах також залежало від матеріалів та процесуальних документів, представлених юристами).

Наступна країна зі звіту КРЕС – Великобританія. Законодавством цієї країни також не передбачалося функціонування законодавчої системи оцінювання якості правосуддя. У відповідях на анкетні запитання було підкреслено, що у Великобританії існує загальний апеляційний порядок перегляду рішень.

На відміну від делегації Франції, які зазначали на побоюваннях зменшення незалежності суддів через можливість надання публічних коментарів щодо діяльності суддів, у відповідях представників Великобританії зазначалося, що можливий суспільний осуд та негативна суспільна реакція, які можуть виявлятися в несприятливих неофіційних коментарях на адресу суддів, можуть бути певним дисциплінуючим фактором [15].

Остання з досліджуваних у даній статті країн – Німеччина, надала розширені комен-

тарі на питання анкети КРЕС. Так, делегація Німеччини зазначала, що не дивлячись на те, що в країні на момент проведення дослідження не існувало формалізованої та затвердженої на законодавчому рівні системи оцінки якості правосуддя, деякі аспекти якості правосуддя все ж таки аналізувалися у реальному житті [16].

По-перше, зазначимо, що роль «модератора» у питаннях оцінки якості правосуддя виконувала Німецька асоціація суддів (Deutscher Richterbund). Асоціацією була запропонована низка стандартів якості здійснення правосуддя, в рамках яких були сформульовані наступні вимоги: судді пов'язані законом і справедливістю і вирішують на основі незалежності та неупередженості; судді повинні мати точні знання та точне застосування матеріального та процесуального права; судді повинні прагнути досягнення справедливих результатів як основи громадського спокою та визначеності закону; судді повинні забезпечити дотримання принципів рівності перед законом та справедливої процедури; судді повинні забезпечити прозорість процедури; судді повинні забезпечити прийняття рішення протягом розумного строку; судді повинні забезпечити дотримання законних інтересів учасників процесу, особливо права бути вислуханим; судді повинні забезпечити збереження права особистості зацікавлених осіб; судді повинні забезпечити економію ресурсів, якщо це можливо, з дотриманням вищезазначених стандартів якості тощо [16].

Як видно з наведеного переліку німецькі стандарти якості здійснення правосуддя у багатьох схожі на ті принципи правосуддя, які визначені українським процесуальним законодавством (змагальність сторін, гласність і відкритість судового процесу, розумність строків розгляду справи тощо). Ці показники можуть виступати критеріями для оцінювання якості правосуддя в той час як якість рішень може базуватися на таких показниках як зрозумілість рішень, їх логічність, доступність тощо. Це ті критерії, які не змогла визначити делегація Франції.

Цікаві коментарі були надані делегацією Німеччини стосовно такого стандарту Німець-

кої асоціації суддів як прийняття рішення протягом розумного строку. Так, представниками Німеччини вказувалося на наявність дискусій між співвідношенням показників якості судових рішень, строками та кількістю вирішених справ. Так, відповідно до ст. 6 Європейської конвенції з прав людини одним із показових аспектів якості правосуддя є прийняття рішення у розумний строк. Тому, міністри юстиції німецьких земель (адміністративно-територіальних одиниць в рамках федеративної держави Німеччина) та деякі голови судів звертали увагу на важливості забезпечення в судовому процесі прийняття швидких рішень. В той час, асоціації суддів підкреслювали важливість досягнення справедливих рішень в результаті справедливого провадження. Що, на їх думку, не можливо було досягнути при високих темпах розгляду судових справ, що відповідним чином відображається на тривалості судового процесу. У свою чергу інші учасники судового процесу заперечували реальний конфлікт між показниками швидкості прийняття судових рішень та їх якістю. Вони стверджували, що судді можуть приймати швидкі рішення та одночасно дбати про інші вимоги щодо якості. При цьому визнавалося, що це може потребувати додаткових ресурсів [16].

Дані дискусії щодо пришвидшення розгляду справи в Німеччині частково вирішувалися в рамках процедури судової медіації. Так, нерідко припинення провадження в німецьких судах через короткий час зумовлювалося саме через укладання сторонами мирової угоди. Крім того, німецьке процесуальне законодавство зобов'язувало суддів, зокрема у цивільних справах, намагатися досягти мирової угоди на кожному етапі судового провадження. На практиці мирові угоди також були розповсюджені і в адміністративних справах [16].

Серед статистичних даних, на підставі яких оцінювалася діяльність суддів, в Німеччині вимірювалися показники завантаженості судів, тривалість провадження тощо [16].

Іншою цікавою складовою досвіду Німеччини було створення альтернативних (до державних чи законодавчих практик) механізмів оцінювання якості правосуддя та

контролю за дотримання стандартів якості суддівської діяльності. Зокрема, в цій країні діяли так звані «Групи якості» (Qualitaetszirkel), які склалися з суддів та співробітників суду. Групи якості працювали на добровільних засадах і досліджували, зокрема питання ефективності співпраці в рамках наступних відносин: відносини між робочими підрозділами суду; відносини між суддями та працівниками суду. Також аналізувалися відносини між судом та учасниками судових процесів, зокрема чи орієнтується суд на клієнта.

Існувала також альтернативна практика оцінювання діяльності судів – проведення «опитування клієнтів». Хоча вона і не була широко розповсюджена, проте окремі суди нею користувалися (зокрема Федеральний адміністративний суд (Bundesverwaltungsgericht)). Метою даної практики було отримання від сторони судового процесу (переважно адвокатів) думки, наприклад, щодо результатів діяльності суддів під час публічних слухань, прийняття рішення, тривалості провадження, рівня обслуговування/доброзичливості працівників суду. Ця практика була цікавим поглядом учасників процесу на судову систему.

Таким чином, німецький досвід оцінювання якості правосуддя увібрав у себе більш широкий набір інструментів для аналізу роботи судової системи ніж ті, що існували в інших з перелічених європейських країн.

З огляду на викладене підсумуємо, що аналіз Звіту КРЕС засвідчив, що питання оцінки ефективності правосуддя та ефективності функціонування судових органів представ-

ляли реальний інтерес для всіх країн-членів Ради Європи. В той же час підкреслимо, що у 2008 році в багатьох країнах Європейського союзу не практикувалося розроблення спеціальних законодавчих механізмів для проведення оцінювання якості правосуддя та якості судових рішень. Через це тим заходам, які вживалися країнами для отримання уяви про якість та ефективність правосуддя, не вистачало системності. В той же час, варто констатувати, що загальні тенденції, які спостерігалися в діяльності урядових органів (зокрема міністерств юстиції), судів вищих інстанцій в частині збору та систематизації інформації про результати судових розглядів, поряд з системами навчання та підвищення кваліфікації суддів і відповідними кроками громадськості свідчили про те, що у згаданих країнах зростало стійке усвідомлення того, що необхідно запроваджувати механізми оцінювання системи судової влади. Саме такої думки дотримується і автор статті, оскільки вважає, що таке оцінювання є вкрай важливим інструментом для покращення якості правосуддя в умовах сформованого громадянського суспільства та розвинутої демократії.

Поряд з цим, якщо намагатися визначити критерії за якими необхідно оцінювати якість правосуддя, то до їх числа щонайменше необхідно включати якість судових рішень (що охоплює поняття неупередженості, об'єктивності та обґрунтованості судового рішення), прозорість та тривалість процедур судового розгляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Моніторинговий звіт «Діяльність комітетів ВРУ 2020: результативність та взаємодія зі стейкхолдерами» Інститут законодавчих ідей. Київ, 2021. URL: <https://izi.institute/research/diyalnist-komite-tiv-vru-2020-rezultativnist-ta-vzayemodiya-zi-stejkholderami/> ОЕСР 2021.
2. Організація державного управління: самостійність і підзвітність центральних органів виконавчої влади та управління ними Johnsen, J., L. Marcinkowski and D. Sześciło. Organisation of public administration: Agency governance, autonomy and accountability. *SIGMA Papers*. 2021. OECD Publishing, Paris. № 63. URL: <https://doi.org/10.1787/07316cc3-en>.
3. GRECO Group of States against Corruption Anti-corruption Body of the Council of Europe 4th Evaluation Round Council of Europe. October 2017 Printed at the Council of Europe.
4. Стратегія розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 роки : затверджено Радою суддів України 11 грудня 2014 року. URL: [https://rsu.gov.ua/uploads/resheniya/strategij\(3\).pdf](https://rsu.gov.ua/uploads/resheniya/strategij(3).pdf) (дата звернення: 10.05.2023).
5. Хотинська-Нор О. З. Принципи кваліфікаційного оцінювання суддів у світлі реалізації судової реформи в Україні. *Творчий шлях вченого: до 80-річчя професора В. В. Долежана* : матер. кругл. столу.

Одеса : Юридична література, 2018, С. 109–111. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/9876> (дата звернення: 10.05.2023).

6. Бігун В.С. Вищий антикорупційний суд: філософсько-правовий аналіз формування незалежного суду і добросовісність конкурсу. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 4. URL: file:///C:/Users/Lenovo/Desktop/Chkur_2018_4_7.pdf (дата звернення: 10.05.2023).

7. Прилуцький С. В. Судова влада і громадянське суспільство: взаємозв'язок, місце і роль у правовій державі. *Правова держава*. 2010. № 21. С. 342–351. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/36862/47-Prilutsky.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.05.2023).

8. Москвич Л. М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз : монографія. Харків : ФІНН, 2011. 384 с. ISBN 978-966–8030–88-8.Р

9. Куйбіда, М. Серета. Кваліфікаційне оцінювання суддів: короткий огляд проміжних результатів (станом на 1 квітня 2019 року) URL: <https://pravo.org.ua/en/books/kvalifikatsijne-otsinyuvannya-suddiv-korotkij-oglyad-promizhnih-rezultativ-stanom-na-1-kvitnya-2019-roku/> (дата звернення: 15.05.2023).

10. Questionnaire for 2008 CCJE opinion concerning the quality of judicial decisions. URL: <https://www.coe.int/en/web/ccje/opinion-n-11-on-the-quality-of-judicial-decisions> (дата звернення: 15.05.2023).

11. Questionnaire for 2008 CCJE Opinion concerning the quality of judicial decisions: reply submitted by the delegation of Lithuania Strasbourg, 30 January 2008 CCJE REP(2008) 9. URL: <https://rm.coe.int/1680747c19> (дата звернення: 15.05.2023).

12. Questionnaire for 2008 ccje opinion concerning the quality of judicial decisions: Reply submitted by the delegation of Estonia Strasbourg, 18 February 2008 CCJE/REP(2008) 28. URL: <https://rm.coe.int/1680747bb1> (дата звернення: 15.05.2023).

13. Questionnaire for 2008 CCJE Opinion concerning the quality of judicial decisions: reply submitted by the delegation of Latvia Strasbourg, 20 February 2008 CCJE/REP(2008) 33. URL: <https://rm.coe.int/1680747c11> (дата звернення: 15.05.2023).

14. Questionnaire pour l'Avis du CCJE en 2008 relatif a la qualité des décisions judiciaires: réponse soumise par la délégation de la France Strasbourg, 4 février 2008 CCJE/REP(2008)15. URL: <https://rm.coe.int/1680747d76> (дата звернення: 15.05.2023).

15. Questionnaire for 2008 CCJE Opinion concerning the quality of judicial decisions: Reply submitted by the delegation of the United Kingdom Strasbourg, 17 March 2008 CCJE/REP(2008)39. URL: <https://rm.coe.int/1680747c4e> (дата звернення: 15.05.2023).

16. Questionnaire for 2008 CCJE Opinion concerning the quality of judicial decisions: reply submitted by the delegation of Germany Strasbourg, 21 February 2008 CCJE/REP(2008)35. URL: <https://rm.coe.int/1680747b9e> (дата звернення: 15.05.2023).